

Kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer i Haninge kommun 2017

Dokumenttyp Kartläggning	Dokumentnamn Kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer i Haninge kommun 2017	Beslutat datum 2019-02-12	Gäller från datum 2019-02-20
Beslutat av Socialnämnden	Ansvarig förvaltning och avdelning Socialförvaltningen, Kansliet, Eva Norberg	Diarienummer SN 2015/50	
Ämnesord Styrgrupp våld i nära relation, uppföljning av handlingsplan, socialförvaltningen.		Ersätter tidigare beslut ---	
Dokumentinformation För att kunna fullgöra skyldigheten att beakta att våldsutsatta får det stöd och hjälp de behöver bör socialtjänsten, enligt Socialstyrelsens allmänna råd, regelbundet kartlägga omfattningen i kommunen. En omfattande kartläggning genomfördes därför 2014, se ärende "SN 40/2015". Denna kartläggning har gjorts som en kompletterande kartläggning på uppdrag av styrgruppen för våld i nära relationer.			

Innehållsförteckning

Inledning	5
<i>Bakgrund</i>	5
<i>Syfte och frågeställningar</i>	5
Resultatredovisning.....	6
Brottsförebyggande rådet.....	6
Socialförvaltningen.....	8
Äldreförvaltningen	9
Brottsofferjouren Haninge/Nynäshamn	9
Haninge kvinnojour.....	9
Sammanfattande beräkningar och diskussion	10
<i>Antalet personer utsatta för våld i nära relationer under 2017</i>	10
<i>Antalet barn som lever i hem där våld förekommer</i>	11
<i>Har våldet ökat eller minskat under de senaste åren?</i>	11

Kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer i Haninge kommun 2017

Inledning

Bakgrund

För att kunna fullgöra skyldigheten att beakta att våldsutsatta får det stöd och den hjälp de behöver bör socialtjänsten, enligt Socialstyrelsens allmänna råd, regelbundet kartlägga omfattningen i kommunen¹. Det är en viktig förutsättning för att kunna veta vilka insatser som behövs och för att få underlag för planering av till exempel kompetensbehov, personaltäthet, behov av samverkan med andra kommuner eller behov av tillfälliga boenden². Enligt de allmänna råden kan en kartläggning omfatta en genomgång av dokumentationen i pågående ärenden, inhämtning av lokal eller officiell statistik samt inhämtning av uppgifter från olika myndigheter och organisationer³.

Socialförvaltningen i Haninge genomförde under 2014 en större kartläggning kring omfattningen av våld i nära relationer⁴. I denna kartläggning genomfördes en undersökning där socialförvaltningens och äldreförvaltningens klienter, kunder eller brukare fick besvara frågor om våldsutsatthet under en tvåveckorsperiod. Statistik samlades också in från socialförvaltningens verksamhetssystem samt från olika myndigheter och organisationer. Mot bakgrund av detta har kansliet fått i uppdrag av styrgruppen för arbetet mot våld i nära relationer att genomföra en kompletterande kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer i Haninge

¹ SOSFS 2014:4

² Prop. 2006/07:38

³ SOSFS 2014:4.

⁴ SN 2015/40

kommun för år 2017 med fokus på statistik från myndigheter och organisationer. Resultatet ska ligga till grund för diskussioner och analyser på området.

För ytterligare läsning rörande bakgrund, statistiska beräkningar, definition av begreppet våld i nära relation, med mera, hänvisas till den mer omfattande kartläggningen som genomfördes under 2014.

Syfte och frågeställningar

Syftet med denna kartläggning är att göra en uppskattning av omfattningen av våld i nära relationer i Haninge kommun under 2017. De huvudsakliga frågeställningarna är:

1. Hur många personer har uppskattningsvis utsatts för våld i nära relationer?
2. Hur många barn lever uppskattningsvis i hem där våld förekommer?
3. Har omfattningen av våld i nära relationer ökat eller minskat under de senaste åren?

Resultatredovisning

Uppgifter från Brottsförebyggande rådets (Brå:s) nationella trygghetsundersökning (NTU) och statistik över anmälda brott från Brå har använts för att göra en uppskattning av antalet våldsutsatta i Haninge kommun. Statistik har även inhämtats från socialförvaltningens verksamhetssystem. För att få en bredare bild av våldet i kommunen har statistik dessutom inhämtats från äldreförvaltningen, Brottsofferjouren Haninge-Nynäshamn och Haninge kvinnojour.

Brottsförebyggande rådet

Brottsförebyggande rådet ansvarar för Sveriges officiella kriminalstatistik. I statistiken över anmälda brott redovisas samtliga händelser som anmäls och registrerats som brott hos polis, tull och åklagare i landet. Brotten i anmälningsstatistiken kategoriseras under olika brottskoder. De brottskoder som

Brå definierar som våld i nära relationer är *grov kvinnofridskränkning* samt *misshandel mot person 18 år eller äldre, inomhus, bekant med offret i nära relation*. Brå definierar nära relation som en före detta eller en nuvarande partner. För kartläggningens skull har även brottskoden *grov fridskränkning* tagits med. Detta eftersom denna brottsrubricering ingår i en vidare definition av våld i nära relationer, vilket även innefattar släktskap. Utöver dessa angivna brottskoder finns ett flertal olika brott som förekommer i nära relationer, exempelvis våldtäkt, sexuellt tvång, olaga hot och överträdelse av besöksförbud. Dessa brott har dock inte Brå kategoriserade utifrån relation mellan offer och förövare, vilket gör det omöjligt att fastställa om de är begångna i en nära relation. Dessa typer av brott finns därför inte med i Brås:s statistik över våld i nära relationer. Det totala antalet anmälda brott i nära relationer är därmed inte möjligt att fånga i Brås:s statistik.

Tabell 1. Antal anmälda brott till polisen i Haninge avseende våld i nära relationer, uppdelat på olika brottskoder. (Brå)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Misshandel inklusive grov, mot person 18 år eller äldre, inomhus, bekant, i nära relation	210	206	211	209	246	190	183
Grov kvinnofridskränkning	20	29	22	21	38	20	24
Grov fridskränkning mot person 18 eller äldre	4	6	3	4	5	6	6
Totalt	234	241	236	234	289	216	213

Enligt tabell 1 framgår att det totalt anmäls 213 brott i nära relationer i Haninge under 2017. Då en person kan göra flera anmälningar under ett år så kan antalet personer som har anmält brott vara lägre än antalet anmälningar. De anmälda brotten ökade något under 2015 för att sedan minska igen. Vad detta beror på är svårt att svara på, men Brå uppger att man från 2015 har infört en ny metod vid registrering av anmälda brott. Tidigare fanns ett visst bortfall där kommun inte hade registrerats. Efter 2015 registreras kommun i samtliga fall, och ökningen under det året skulle därmed kunna bero på detta. Minskningen under 2016 och 2017 är dock mer svårklarade.

För att se om det skiljer sig mellan olika södertörnskommuner avseende anmälda brott i nära relationer, har Brå:s statistik räknats om till antalet anmälda brott per 100 000 invånare, se tabell 2. Resultatet visar att det generellt har skett en minskning under 2016 och 2017, men om detta är ett trendbrott är för tidigt att svara på. Siffrorna från 2017 visar att Haninge inte särskiljer sig avsevärt från övriga södertörnskommuner. Däremot ligger Haninges och övriga södertörnskommuners siffror över riksgenomsnittet generellt.

Tabell 2. Jämförelse mellan kommuner av antalet anmälda brott till polisen avseende våld i nära relationer, per 100 000 invånare.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
Haninge	301	306	293	287	348	256	248
Huddinge	311	222	272	270	267	235	212
Botkyrka	307	396	338	323	340	277	246
Nacka	187	168	191	189	149	88	102
Nynäshamn	207	264	356	390	275	189	320
Tyresö	230	243	275	211	192	167	119
Riket	215	218	207	202	196	147	140

4. *Preliminära siffror

Brottsförebyggande rådet genomför även årligen en nationell trygghetsundersökning (NTU) om människors trygghet och utsatthet för brott. Undersökningen genomförs i form av telefonintervjuer till ett slumpmässigt urval personer i befolkningen. Inom ramen för NTU genomförde Brå 2013 en nationell kartläggning av brott i nära relationer. Resultaten visar att totalt 6,8 procent av befolkningen (16-79 år) uppger att de utsatts för brott i en nära relation under det senaste året, vilket var år 2012. Av dessa hade 5,3 procent varit i kontakt med socialtjänsten.⁵

Brå har även uppgifter över barns våldsutsatthet, se tabell 3. I statistiken över anmälda brott mot barn framgår inte alltid relationen till förövaren. Studerar man brottskoden *misshandel* så framgår relationen, men man kan endast utläsa om

⁵ Brå, 2014:8 *Brott i nära relationer. En nationell kartläggning.*

offret varit bekant med förövaren eller inte. En bekant skulle kunna vara en nära relation, men även exempelvis en skolkamrat. I åldersgruppen 7-14 år uppger Brå att en stor andel av förövarna är jämnåriga⁶. Det är därmed svårt att ur statistiken utläsa antalet anmälda brott mot barn där förövaren varit någon som barnet har eller haft en nära relation till. Det som går att utläsa är dock att antalet anmälda misshandelsbrott mot barn har ökat något sedan 2015. Denna ökning skulle dock kunna hänga samman med Brå:s nya metod för registrering som beskrivits ovan.

Tabell 3. Antal polisanmälda brott mot barn i Haninge där relation till förövaren framgår, år 2011-2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Misshandel mot barn 0-6 år, bekant	25	10	29	35	41	56	43
Misshandel mot barn 7-14 år, bekant	89	79	69	79	103	104	116
Misshandel mot barn 15-17 år, bekant	46	43	45	31	46	43	46
Grov fridskränkning mot barn under 18 år	11	28	18	13	16	22	14
Totalt	171	160	161	158	206	225	219

Brå beräknar i en rapport från 2014 att närmare 200 000 barn har upplevt våld i hemmet. Detta utifrån uppskattningar som gjorts av kommittén mot barnmisshandel som visar att ungefär 10 procent av alla barn i Sverige har upplevt detta⁷.

Socialförvaltningen

I föregående kartläggning över omfattningen av i Haninge 2014 redovisades statistik över aktualiseringsorsaker i verksamhetssystemet Procapita. Vid genomgång av motsvarande statistik för åren 2015-2017 skiljer sig resultatet åt så pass mycket att en jämförelse inte är möjlig. Till exempel har det mellan åren 2014

⁶ <http://www.bra.se/bra/brott-och-statistik/barnmisshandel.html>

⁷ Brå 2014:8, SOU 2001:72.

och 2015 skett en minskning av antalet aktualiserade ärenden kring våld i nära relationer med 76 procent. Vad denna minskning beror på är inte tydligt, men troligen rör det sig inte om ett förändrat ärendeinflöde, utan om förändringar i verksamhetsystemet, förändringar i statistikuttaget eller förändrade handläggningsrutiner. Istället kommer därför antalet ärenden hos förvaltningens team för arbetet med relationsvåld att redovisas. Statistiken avser enbart vuxna individer.

Tabell 4. Antal ärenden hos förvaltningens team för arbetet med relationsvåld.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aktualiserade ärenden	157	140	218	260	228	241
Öppnade utredningar	*	*	34	46	36	35
Nya placeringar	*	*	24	27	17	27

*Ingen uppgift.

Statistiken visar att 241 ärenden aktualiserades med anledning av våld i nära relation under 2017. Detta tyder på en ökning av antalet aktualiserade ärenden sedan 2012-2013. Antalet öppnade utredningar och antalet placeringar ligger på en relativt konstant nivå under de senaste åren.

Ska man se statistik över antalet barn som har utsatts för eller bevittnat våld i hemmet så behöver detta hämtas ur Procapita. Den statistik som går att få ut redovisar orsaken till att ett ärende inkommer till socialtjänsten, det vill säga aktualiseringsorsak. Det är upp till den som registrerar det nya ärendet att välja den orsakskod som bäst stämmer överens med den inkomna ansökan eller anmälan. Det är endast möjligt att välja en orsakskod även om flera orsakskoder kan vara relevanta. Om eventuellt våld inte uppmärksammas vid aktualiseringstidpunkten utan framkommer i ett senare skede, så finns i dagsläget heller inget enkelt sätt att få ut tillförlitlig statistik över detta. Det innebär att det sannolikt finns ett antal barn inom socialtjänsten vars våldsutsatthet inte fångas upp i statistiken och därmed blir problemets omfattning underskattad. De aktualiseringsorsaker som redovisas nedan är de som med största sannolikhet rör våld i nära relationer. Som nämnt ovan är statistiken inte jämförbar med tidigare

år, men den kan ändå ge en viss fingervisning om hur många barn som aktualiserats med anledning av våld i hemmet.

Tabell 5. Aktualiseringsorsaker gällande barn kopplade till våld i nära relationer. Antal unika personer per år.

	2015	2016	2017
Familjevåld/övergrepp mot andra i familjen	147	120	136
Fysiska övergrepp mot barnet	100	122	121
Sexuella övergrepp mot barnet	12	7	16
Vanvård/fysisk eller psykisk försummelse	15	10	4
Totalt	274	259	277

Tabell 5 visar att antalet aktualiseringar gällande barn kopplade till våld i nära relationer har legat oförändrat under de senaste åren.

Inom avdelningen funktionsnedsättning saknas statistik, då detta inte stöds av verksamhetssystemet Combine. Personer som tillhör personkrets LSS kan dock hänvisas till förvaltningens team för arbetet med relationsvåld och bör därför till viss del omfattas av den statistiken.

Äldreförvaltningen

I äldreförvaltningens verksamhetssystem Combine finns i dagsläget ingen statistik över våld i nära relationer. Dock uppskattar förvaltningen att man har haft cirka 50 ärenden som rör våld i nära relation under 2017.

Brottsofferjouren Haninge/Nynäshamn

Brottsofferjouren Haninge/Nynäshamn har som uppgift att erbjuda hjälp och stöd till brottsoffer och vittnen bosatta i Haninge och Nynäshamn. All kontakt med jouren är kostnadsfri och deras stödpersoner har tystnadsplikt. De kan erbjuda någon att tala med, stöd och/eller rådgivning, hjälp i kontakt med myndigheter eller försäkringsbolag samt stöd inför och under eventuell rättegång.

Under 2017 var det totalt 67 personer från Haninge som sökte hjälp för våld i nära relationer. Detta kan jämföras med 82 personer under 2014.

Haninge kvinnojour

Haninge kvinnojour är en ideell förening med medlemmar som stödjer och arbetar med kvinnor som blivit utsatta för mäns fysiska och psykiska våld, hot och trakasserier.

Kvinnajouren för statistik över alla nya kontakter som kommer in under året. Dessa kontakter kan leda till flertalet rådgivningstillfällen per telefon eller via besök. Ärendena kan handla om misshandel och övergrepp mot både vuxna och barn. Av tabellen nedan framgår att antalet nya kontakter har minskat sedan 2014.

Tabell 6. Antal nya kontakter (kvinnor) som har kontaktat Haninge kvinnojour år 2014-2017.

2014	2015	2016	2017
161	157	107	87

Sammanfattande beräkningar och diskussion

Antalet personer utsatta för våld i nära relationer under 2017

Att uppskatta antalet personer utsatta för våld i nära relationer i Haninge under 2017 är inte oproblematiskt. För att få en uppskattning av det totala antalet har olika beräkningar gjorts för denna kartläggning. Den första beräkningen utgår från Brå:s nationella kartläggning av brott i nära relationer, där statistiken från denna har omräknats utifrån Haninges befolkningsmängd. Den andra beräkningen utgår från antal polisanmälda brott från Brå, där ett mörkertal på 90 procent räknats in⁸. Utifrån dessa båda beräkningar har det gjorts en uppskattning av våldets omfattning. Detta har jämförts med statistik från socialförvaltningen.

⁸ I Brå:s rapport *Brott i nära relationer* (2014:8) som omfattar både kvinnor och män framgår att mer än 90 procent av våldet inte kommer till polisens kännedom.

I Brå:s nationella kartläggning om brott i nära relationer⁹ uppgav 6,8 procent av den svenska befolkningen (16-79 år) att de utsatts för brott i en nära relation under det senaste året, vilket var år 2012. Omräknat på Haninges invånarantal skulle 6,8 procent motsvara 4 523 personer utsatta för våld i en nära relation under 2017¹⁰.

Antalet polisanmälda brott i nära relation i Haninge 2017 uppgår till 213 enligt Brå. Utifrån ett uppskattat mörkertal på 90 procent skulle antalet våldsutsatta i Haninge därmed vara 2 130 personer. Detta utifrån Brå:s definition av våld i nära relationer som enbart omfattar partner och före detta partner. Statistiken utesluter de brottskoder där man inte med säkerhet kan fastställa att våldet skett i nära relation. Av den anledningen är den verkliga siffran troligen högre än 2 130.

Utifrån de ovan nämnda statistikuppgifter från Brå uppskattas antalet våldsutsatta i nära relation i Haninge för 2017 till mellan 2 130 och 4 523 personer.

Beräkningen är en skattning och innehåller flera osäkerhetsfaktorer som kan innebära att det verkliga antalet våldsutsatta kan vara både högre eller lägre. För att få en uppskattning av hur många våldsutsatta som vänder sig till socialtjänsten har en beräkning gjorts utifrån Brå:s nationella kartläggning. Den visar att 5,3 procent av de våldsutsatta varit i kontakt med socialtjänsten. Det är dock oklart om de varit i kontakt med socialtjänsten för sin egen räkning eller sina barns räkning. Vid en uppskattning om att antalet våldsutsatta uppgår till någonstans mellan 2 000 och 4 500 personer i Haninge kommun innebär att 5,3 procent, det vill säga 106 och 238 personer, i Haninge skulle ha vänt sig till socialtjänsten. I socialtjänstens statistik från Haninge för 2017 gällande vuxna personer över 20 år, framkommer det att 241 ärenden har aktualiserats på grund av våld i nära relationer. Detta visar att det finns en överensstämmelse mellan den uppskattning

⁹ Läs vidare om Brå:s kartläggning i avsnittet *Resultatredovisning*.

¹⁰ Folkmängden i Haninge den 1 november 2017 avseende personer 16-79 år var 66 516 enligt Statistiska centralbyrån.

som gjorts i denna kartläggning och vad socialtjänstens siffror från verksamhetssystemet visar.

Antalet barn som lever i hem där våld förekommer

Att uppskatta antalet barn som lever i hem där våld förekommer är inte heller helt oproblematiskt. Det finns inte tillförlitlig statistik på området, då mörkertalet troligtvis är stort. Kommittén mot barnmisshandel gör uppskattningen att ungefär tio procent av alla barn i Sverige upplevt våld i hemmet och att ungefär fem procent upplever detta ofta¹¹. Andra beräkningar som gjorts av exempelvis Brå visar att denna uppskattning verkar rimlig¹². Omräknat på Haninges befolkningsstatistik skulle detta innebära att 2 024 barn har upplevt våld i hemmet under 2017 och att ungefär 1 011 barn upplever detta ofta¹³. Siffrorna innefattar både barn som själva varit utsatta och barn som bevittnat våld mellan vuxna. Detta kan jämföras med statistik från socialförvaltningen som visar att 277 barn har aktualiserats under 2017 på grund av våld i hemmet. Som nämnt ovan finns det troligen fler ärenden än dessa, men som inte framgår av statistiken.

Har våldet ökat eller minskat under de senaste åren?

Den statistik som samlats in från olika samhällsaktörer för denna kartläggning visar överlag inte på några större förändringar avseende ökning eller minskningar under de senaste åren. En förändring av antalet anmälda brott behöver inte innebära att antalet våldsutsatta faktiskt ökat eller minskat, utan kan stå för en förändrad anmälningsbenägenhet. Samma resonemang gäller för socialtjänsten och andra samhällsaktörer, då en ökning kan stå för en ökad uppmärksamhet kring frågan, vilket gör att fler personer vågar söka stöd och hjälp. I och med att Haninges befolkning har ökat sedan den förra kartläggningen

¹¹ SOU 2001:72

¹² Brå, 2014:8.

¹³ Folkmängden i Haninge den 1 november 2017 avseende personer 0-17 år var 20 238 enligt Statistiska centralbyrån.

genomfördes 2014 är det rimligt att anta att antalet våldsutsatta har följt befolkningstillväxten.

Även om olika samhällsaktörers statistik inte fullt ut kan användas för att uppskatta omfattningen i hela kommunen, så är det ändå värdefullt att över tid studera statistiken över antalet våldsutsatta personer. Detta eftersom denna statistik kan säga något om bland annat resursbehov. Om det sker större förändringar i statistiken så kan det även vara intressant att analysera dessa. Statistiken kan även bidra till en diskussion kring vilken typ av hjälp och stöd som våldsutsatta kan tänkas behöva och hur kommunen kan arbeta med dessa frågor i framtiden.

POSTADRESS 136 81 Haninge **BESÖKSADRESS** Rudsjöterrassen 2
TELEFON 08-606 70 00 **E-POST** socialforvaltningen@haninge.se

